Број 239 У Новом Саду, у недељу 31. октобра (13. новембра) 1910 Година XLV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке претрованих ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново.

Кад се вук намери да удави овцу, он не попушта лако. Ако га будни чувари спазе и отерају једне ноћи, он се поново и поново враћа.

Тако раде угарске владе са нашом автономијом. И још горе. Кад једна влада скончa пре но што дође до мете, она то оставља у аманет другој. Па тако редом.

Још је стари Тиса уговарао са патријархом Германом Анђелићем како да дохакају автономији. Герман Анђелић требао је са својим вернима да отвори Тиси овчији тор. А Тиса је обећао Герману и његовим клерикалима, да ће и они добити један део — главу. То се онда звало; Синодски операт Но народни чувари били су будни. А да нису били будни, и да је Тиса улегао у овчији тор, они који су били спремни да га пропусте, не би се најели. Тиса би раскрвавио био и њих. То је обично награда оних, који пропуштају вука у тор.

Доцније је удешавао министар Банфи са патријархом Георгијем Бранковићем, да га пропусти. То се онда звало, да изведу „јединствени статут“. Но и онда је народ био будан.

Данас је удесио Куен Хедервари са патријархом Лукијаном, да му патријарх Лукијан отвори врата наше автономије. Није могао. Зна се, шта су радили на изборима против радикала. Зна се, како су патријархове слуге на сабору уништавали изборе радикалних посланика. Није им помогло. Да дохакају автономији, за то им треба две трећине посланика. Те немају.

Зато је решио Куен, да се тај сабор не састаје, него да се с пролећа зове нов. И између Ускрса и Духова биће поновни избор посланика.

Надају се, да ће народ спавати, или да се преваром увуку.

А шта ти велиш на ово, народе?!

* * *

Сад се види, зашто су радикалну странку онако оклеветали уочи прошлих избора. Сад се види, зашто је Куен послао уочи избора неке прегледаче рачуна. Сад се види, зашто су се његове слуге заклињале, да рачуни нису у реду. Сад се види, зашто су говорили на дан избора народу, да су неки чланови саборског одбора затворени.

Све је то било срачунано, да преваре народ. Сад је та лаж обелодањена, али ће они измислити другу и трећу. Јер лажи има више на свету од невољалих људи.

Хоћеш ли допустити, народе, да те обману?!

* * *

Скоро пола године имамо до избора. И они ће опет стварати листове, писаће књиге, и просипаће отров на радикале.

Но добро, добро! Узмимо, да радикали не ваљају. Узмимо, да су општински бележници, који говоре по команди, бољи од радикала. Узмимо, да су врснији они, који дахћу да се улажу патријарху и влади.

Али зар због тог треба погазити автономију? Зар због тог треба узети право народу и стерати га у буџак?

Радикална странка бори се, да прошири право народа. Влада је издала лозинку да се уништи народу и досадање право његово.

И ту се јасно види, зашто слуге грофа Куена Хедерварија ударају најгаднијим клеветама на радикалну странку. Они се држе оних речи: Ударићу по пастиру и овце ће се разбећи.

* * *

Сад су пустили напред неколико учитеље куеновце. Обећали су им нове плате и нова звања. И обећали власт над народом, само нек помогну да народ скрше. Да оборимо народ, па делимо хаљине његове! То им је лозинка.

Хоће ли учитељи наићи на то?!

Ја не верујем. Неће бар они, који имају у себи мрве памети и осећаја.

Куен Хедервари гура напред клерикале. Клерикали гурају напред учитеље. Куен обећава клерикалима, клерикали обећавају учитељима. Али ће Куен, кад сврши с народом олако изиграти клерикале, а клерикали ће још лакше учитеље. Питам: Где је још напредовала школа и где је процветало учитељство под заштитом и скутом клерикализма?!

Но ово су само питања и разговори. Свесно српско учитељство пљунуће у лице оним својим бедним друговима, који као неке подвођачице хоће да га подведу да постане калуђерска — милосница.

Број гласова при изборима посланика у Хрватској и Славонији.

Званични лист хрватско-славонске владе у Загребу доноси податке о изборима посланика. Од 190 043 бирача гласало је свега 112.249, дакле од сваке стотине бирача гласало је 60. Није гласало 77.847 бирача, од сваке стотине 40. Ови бројеви доказују, да је учешће бирача било доста слабо. Узрок је свакако и то, што су избори обављени у време кукуружне бербе.

Хрватско-српска коалиција добила је укупно 37.717 гласова, дакле скоро 34 од сваке стотине предатих гласова. Од тога броја отпада на кандидате српске самосталне странке 10.287, или 9 од сваке стотине предатих гласова. Али то нису чисто српски гласови. Има ту и доста хрватских и немачких гласова. Српска народна радикална странка добила је 3307 гласова, дакле по три од сваке стотине предатих гласова. То су чисто српски гласови, добивени у сремским изборним срезовима. Осим тога дала је наша странка у Шиду социјалистичком кандидату преко 200 гласова.

Ми смо постигли скоро три и по хиљаде гласова, иако су против нас радиле све странке на челу са баном Томашићем. Радило се насиљем, подмићивањем и чашћењем. Стога је ова кав успех у Срему за нас сјајан. Самосталци су постигли тек 10.287 гласова, иако 10-орици њихових кандидата влада није ставила свога противкандидата, за неке су отворено радиле и власти (у Старој Пазови, Митровици, Даљу), а поред тога добили су у Илоку, Даљу, Пазови и Митровици масу несрпских гласова. Ми смо кандидовали само у 12, а самосталци у 22 среза. Српска народна радикална странка добила је у Срему највише српских гласова.

Владини су кандидати добили 20.126 гласова (18 од сто) франковци 23.086 (21 од сто), хрватска сељачка странка 14 хиљада 029 (13 од сто), Старчевићева хрватска странка права 10.264 (9 од сто), социјалисте 1 756 (1 и по од сто), изванстраначки кандидати (Супило и други) 1.964 или скоро 2 од сто. При ужим изборима добио је радикални кандидат Младеновић у Мартинцима 478 гласова, а самосталски кандидати у Моровићу и у Илоку 1.144 (од тога у Илоку око 300 хрватских гласова).

Од 70 коалиционашких кандидата продрло је 35, од 42 банова кандидата изабрано је 18. Хрватска сељачка странка имала је 24 кандидата, а добила је 9 посланика, франковци су имали 42 кандидата, од којих је 15 изабрано, старчевићанци су од 23 кандидата изабрали 9, социјалисте од 14 кандидата нису изабрали ни једног, од седморице ванстраначких кандидата победио је један (Супило), од 12 кандидата српске народне радикалне странке изабрат је један (др. Алекса Ивић) а један је ушао у ужи избор, у ком је добио 478 гласова, за 35 гласова мање него владин кандидат. Коалиција је ушла у ужи избор у 9 срезова (добила је 4), франковци у 7 срезова (добили су 2), владиновци у 7 срезова (добили су 4), старчевићанци у 3 среза (добили су 2), хрватска сељачка странка у 4 среза (добила је сва четири), српска радикална станка (у Мартинци) и социјалистичка (у Шиду) нису успеле при ужем избору.

Износимо ове бројеве. Владиновци и многи коалиционашки кандидати победили су само помоћу политичких власти и новца. О томе постоје необориви докази. Српска народна радикална странка добила је пак независне српске гласове, које су дали свесни Срби, руковођени непомућеном српском свешћу. Кад би се према броју гласова поделили посланички мандати, самосталци би добили 8 (а добили су 15) мандата, радикали пак 3 (добили су 1 мандат) Зато је праведан само онај изборни закон, који саразмерном поделом гласова штити и мањину.

По броју гласова поделили би се посланички мандати овако: хрватско српска коалиција 29 (добила је 35, за 7 више), владина странка 16 (добила је 18, за 2 више), франковци 18 (добили су 15, за 3 мање), старчевићанци 8 (добили су 9, за 1 више), сељачка странка 11 добила је 9, за 2 мање), српска радикална странка 3 (добила је 1, за 2 мање), социјалисте 1 (нису добили ни једног), Супиловци 2 (добили су 1).

Босанци против мађарских тежња

У јучерањој седници босанско-херцеговачког сабора, посланик Веселичић, католик, изнео је говоре Кошута, Тисе и другова им у делегацији о државноправном положају Босне и Херцеговине и доказивао је, како Мађари немају никаква права на Босну и Херцеговину. Питао је затим саборско председништво, какве кораке мисли да предузме, да сузбије империјалистичке тежње Мађара на Босну и Херцеговину. Председник је одговорио, да он није позван да икакве кораке предузима у том погледу.

Пут краља Петра у Рим.

Из Рима јављају, да ће српски краљ Петар доћи у Рим, да посети талијанског краља Виктора Емануела. Краљ Петар ће се кренути на пут, чим се предигне наследник престола Александар, а то рачунају да ће бити при крају овог месеца. Путу краља Петра у Рим придају и политички значај. — Има гласова, да ће краљ Петар из Рима ићи у Париз, а при повратку да ће свратити и у Беч.

Критско питање.

Атински листови бележе извештај, што су га добили из Париза, а који казује, да у Паризу и у Лондону намеравају, да критском питању даду други правац. Намеравају наиме, да за управника острва Крита именују краљевића Ђорђа. Краљевић Ђорђе није још пристао на тај план.

Напомена.

Упозоравамо наше читаоце на чланак: „Нацрт за нову школску уредбу“, који је изашао јуче у вечерњој „Застави“. Исто тако на продужење тог чланка. Тај нам чланак јасно открива шта се спрема против народа и његова права. „Нацрт за нову школску уредбу“ је видан атентат, који нам долази од данашње владе и њених савезника клерикала.

Пораз Француза у Африци.

Са више страна јављају о поразу Француза у афричкој покрајини Вадају. Дивљачка племена у Вадају свргнула су са престола султана Салиха, који се покорио Французима, те изабрали себи другог султана. Под новим султаном напали су изненадно француску војску и то тако жестоко, да се Французи морали повући. У том окршају је погинуло око 300 француских војника. Са француске се стране прикрива глас о овом догађају.

Сукоб турске војске са Арнаутима.

Београдским листовима јављају из Солуна: У Дебарском крају арнаутска чета од педесет људи вођена од Зејнела и Гезира сукобила се на обали реке Дрима са турским трупама. Са арнаутске стране погинуло је њих 10. Један батаљон са брдским топовима дао се у гоњење те чете. Са истом четом догодио се и други сукоб код Дибрецира, али су Арнаути побегли, јер је већ ноћ настала. Четири турска војника су тешко, а више њих лако рањено.

Снег.

Са много страна јављају, како је од последња два три дана захладило и на више места је пао снег. Јутрос је и у Новом Саду уз хладну кишу почело провејавати, а затим је у крупним пахуљицама слетао из својих високих дворова на земљу тај наш стари бели познаник. Живот му на блатњавој земљи трајао је свега нека четврт сата. — Са Реке јављају, да тамо и у околини бесни бора и жестоко веје. У крајевима Горње Угарске има где је снег нападао већ са по шаке, тако у Шаторалјаујхељу, Кремници, Матесалки, а у Ујтатрафиреду је снег већ скоро до колена. И у Фелдварцу је јуче на ноћ беснела мећава, а снег још пада.

Несрећа у мајдану.

У америчкој држави Колараду, у Тринидаду мајдану камена угља срушила се једна стена услед експлозије и затрпала је 70 радника. Остало радништво притекло је одмах оним јадницима у помоћ и досад је испод рушевина извучено 9 радника живих и 37 лешина.

Колера.

По извештајима угарском министарству унутрашњих послова, у Срп. Елемиру разболело се од колере двоје, а умро је 1; у Тителу разболео се 1 лађар, а у Сомбору је умро 1 слуга,

---

Нечовечност.

Из вароши Горње Аустрије, Гмундела јављају, како су власти ушле у траг ужасној нечовечности. Неки економ и жена му у Петенбаху поступали су управо као зверови са својом ћерком, Маријом Шелнеровом. Марија је управо женина кћи из првог брака и када се пре 14 година ови зверови у човечјем облику узели, затворили су малу Марију, којој је тада било 8 година, у подрум у неки сандук и хтели су да је глађу стамане, не би ли се дочепали Маријина наследства од 4 хиљаде круна. Несрећна девојка, којој је сада 22 године, пуних 14 година провела је у том сандуку. Нечовечна мати јој и очух поступали су с њоме као са псетом, хранили је помијама и кухињским одпадцима. Свакако, да су је дуго време држали и на ланцу, јер сада када су је власти ослободиле и изнеле из подрума, није умела да се служи рукама. Не зна ни да иде усправно, него пузи. Заборавила је и говорити. Тај злочин открила је једна торбарка. Нечовечни родитељи су уапшени.

Сујеверје.

У околини румунских општина Вашкова и Борешћа, код Вел. Варада, осетио се ових дана жесток потрес земље. Услед тога потреса зазвонило је звоно на црквеној кули у општини Вашкови. Свет се узбунио. И нашла се нека паметна бака, која је свету „протумачила“, да се расрдио ђаво, да је гладан и сада тресе земљом. Сујеверан свет, по бабином упутству, стаде тада у неку пећину, у којој по тумачењу бабином седи ђаво, бацати телад, козе, да би ђавола умирили. Запалили су и шуму са две стране, да би ђавола истерали. Морала се најзад умешати власт, да задржи свет од даљих лудорија.

Како је куга унесена у Петроград.

У Петрограду се куга у последње време почела да шири, а како је дошла у њ', то је доиста врло жалосно. У Одеси је од куге умро један човек. Петроградски један лечник израдио је код одеских здравствених власти, да му пошљу материјал за проучавање. Одсекли су комад плућа од те кужне лешине и послали му у Петроград. Кад је чуо да му је пошиљка са страшним садржајем стигла, отишао је сам на станицу по њу. Узео је, метнуо је на кола, и пошао у свој лабораторијум. Путем се кутија тресла, помицала и испала, а лечник није ни приметио. Кад је пала, она се разбила, јер су дашчице биле врло танке. Једна стара жена, која је туда пролазила спази тај део, покупи га и однесе у полицију. Полицаји узимали из руке у руку, да утврде шта је. Напослетку дозову једног лечника, који утврди да је то део човечјих плућа. Међутим је и онај други лечник као луд трчао и тражио своју изгубљену пошиљку. Наиђе и у то полицијско оделење и они му га предадоше. Он не рече шта је у ствари, а нико се даље о том није бринуо. Данас већ више стотина њих болују у Петрограду од куге. Ужасан случај! Са непажње једног лечника полиција је сама ту опасну болу ширила.

Штета од учења.

У једној немачкој школи једна девојчица никако није учила земљопис, на најобичнија питања давала је најглупље одговоре. Најпосле учитељица напише писмо и даде га девојчици да га преда матери.

После неколико дана девојчица опет није знала ништа из земљописа.

— Јеси ли предала оно писмо матери? — упита је учитељица.

— Јесам — одговори ова.

— Па шта ти је рекла?

Рекла ми је: Кажи ти твојој учитељици да ни ја не знам земљопис и никада га нисам учила, па сам се ево удала још пре 15 година. Па и твоја тетка ништа не зна из географије а удала се ево већ шест година. Па и друга ти тетка удаје се ових дана без икаква земљописа. А та твоја учитељица, што тако изврсно зна земљопис, нема никако младожењу, а баш није тако млада. — Ето, то ми је рекла, да вам кажем.

Време.

Према телеграфском извештају од 30. октобра може се очекивати промењиво, ветровито, ладно, на много места киша.

Одговорни уредник:
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 30. октобра 1910. г.

(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 15 к. 25 п. до 15 к. 35 п.
Раж средње каквоће 15 к. — п. до
Јечам за храну 14 к. — п. до 14 к. 50 пот.
Јечам за кување пива 13 к. 50 п. до 13 к. 90 п.
Зоб прве каквоће 16 к. 70 п. до 17 к. 10 п.
Зоб средње каквоће 16 к 30 п. до 16 к. 60 п.
Кукуруз домаћи 13 к. 40 п. до 13 к. 50 п.

Термини.

Жито за октобар 20 к. 20 п. до 20 к. 22 п.
Раж за октобар 1910. — к. — п. до — к. — п.

БАНКАРСКО - КОМИСИОНАРНА РАДЊА
Светозара М. Косовца
у Новом Саду
набавља зајмове под најповољнијим уветима, на амортизацију и хипотеку на I. и II. место, уједно имаде на продају
880 ланаца ораће земље, равница
750 „ „ „ „
562 „ „ „ „
500 „ „ „ „
486 „ „ „ „
75 „ „ „ „
са потребним стајама у Тамишкој и Торонталској županiji. Новац за исплату није сав потребан, може се узети на отплату од 50 година.
Ове су земље обезбеђене од поплаве.
800 ланаца у Босној на једном месту по 300 круна ланац, и та се земља може узети на отплату.
Ближа извешћа даје уз повратну марку од 20 потура. 1527 1—3

МОДЕ ГАЛАНТЕРИЈСКА. КРАТКЕ РОБЕ И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА
у Меленци
потребује једног помоћника
шпецерајској струци вична, који бар три године сервира. Ступити може одмах. 1524 1—3

ОГЛАС ВАШАРА.
Накнадно одобрени годишњи вашар
одржаће се
у граду Митровици
дне 16., 17. и 18. новембра по р. к., на који је дозвољен догон сваког блага и робе.
Градско поглаварство.
1499 2—3

ОГЛАС.
Дајемо овим свестрано до општег знања, да је наш агент
Ђока Јовичић (Шаренкапа)
из Јакова
са даном 1. новембра 1910. из наше радње иступио.
Стога упозорујемо сваког, да исти није више властан у име наше долепотписане тврдке робе нудити, погодбе склапати, новац примати или скупљати.
Сваки онај од поштованих муштерија, који је могуће новац реченом господину предао, нека се код нас ради прегледбе, у року од 8 дана, рачунајући од дана излаза овог огласа са дотичном потврдом пријавити изволи, јер се даље на можебитне приговоре никакав обзир узети не може, а и неће. —
Уједно тражимо једног на шој струци потпуно вјештог, поузданог и савјестног
агента
који говори и пише српски и немачки. — Предност имају они, који познавају околину, а и међу народом су познати. — Јамчевина није нужна, али пожељна.
Наступ службе одмах. Даљње увјете и плату дознаје се код потписате тврдке.
Пуста Кључ код Сурчина, у мјесецу новембру 1910.
F. Theisz i Sinovi
творница и стовариште стројева.
1522 1—1

„ДОБРОТВОР“
као задруга у НОВОМ САДУ
исплатио је у току ове год од 1. јануара до краја октобра
130.000 К у име припомоћи наследницима својих умрлих чланова. — У месецу октобру исплатио је К 16.000 и то:
за Ђорђа Николића из Башаида — — К 2000
за Сосу Куврић из Мокрина — — — К 2000
за Ђорђа Р. Стефановића из Сентомаша — К 2000
за Љубицу Ковачевић из Гардиноваца — К 2000
за Стевана Јефтића из Врдника — — К 2000
за Пелагију Дудварску из Митровице — К 2000
за Владу Милосављева из Сентомаша — К 2000
за Ђорђа Дамјановића из Фелдварца — К 2000
Нови чланови примају се увек, од доба, када се ко самостално својом зарадом издржава, па ако је и млађи од 20 г. до 55 г. старости
Особе које се желе уписати за члана, нека пошаље К 8·— за уписнину, па ће добити даља упутства. 1328 2—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.